

BosStellingenSpel

Leerdoelen:

- *Leerlingen kunnen met concrete voorbeelden uit hun omgeving illustreren hoe mensen op positieve, maar ook op negatieve wijze omgaan met het milieu.*
- *Leerlingen kunnen met concrete voorbeelden uit hun omgeving illustreren dat aan milieuproblemen vaak tegengestelde belangen ten grondslag liggen.*
- *Leerlingen tonen respect en zorg voor de natuur vanuit het besef dat de mens voor zijn levensbehoeften afhankelijk is van het natuurlijk leefmilieu.*
- *Leerlingen kunnen illustreren dat de mens de aanwezigheid van organismen beïnvloedt.*

Samenvatting:

Het BosStellingenSpel is een spel om jongeren op een leuke manier aan het denken te zetten over duurzaam bosbeheer. Tijdens dit spel leren ze rekening houden met de sociale, de ecologische en de economische functies van het bos. Wat vinden ze zélf belangrijk en wat is belangrijk voor de natuur of de bedrijven?

Uitgewerkte activiteit:

Werkvorm: Stellingenspel

Materiaal en voorbereiding:

- De leerkracht of bosbeheerder voorziet stellingen (eventueel afgeprint) en 3 verschillende bordjes waarop duidelijk de 3 verschillende domeinen staan (mens, natuur, bedrijven).
- De leerkracht bereidt zich inhoudelijk voor op de verschillende stellingen. Heel wat nuttige info vind je in de brochure over duurzaam bosbeheer van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen:
http://www.vbv.be/publicaties/nme_brochure10tipsduurzaambosbeheer.pdf

Verloop activiteit:

Inleiding:

Een bos heeft 3 verschillende functies.

- Natuur: een bos is belangrijk op ecologisch vlak: bossen zijn de belangrijkste ecosystemen op aarde. Ze herbergen de grootste rijkdom van planten- en diersoorten op aarde.
- Mens: een bos is belangrijk op sociaal vlak: De mensen gebruiken bossen ook om in te wandelen, te fietsen, te ontspannen... Sommige stammen leven zelfs in het bos.
- Bedrijven: een bos is belangrijk voor de economie: Enerzijds is er de jacht en anderzijds hebben we bossen nodig voor hout, om meubels van te maken, om papier van te maken, als brandstof enz...

Deze 3 belangrijke functies van een bos komen overeen met de 3 pijlers van Duurzame Ontwikkeling. Komen we aan alle 3 de pijlers tegemoet, zonder dat het leven in de toekomst of het leven aan de andere kant van de wereld in het gedrang komt, dan kunnen we spreken van een 'duurzaam' of 'volhoudbaar' bosbeheer.

Een duurzaam bosbeheer betekent bijvoorbeeld :

- Dat er voor elke boom die gekapt wordt een nieuwe boom geplant wordt.
- Dat de mensen kunnen genieten van het bos.
- Dat de lokale bevolking niet aan de kant geschoven worden bij de ontginning van hun bos.
- Dat het bos niet op die wijze gekapt wordt, dat de dieren er niet meer kunnen wonen.
- Dat het bos niet te versnipperd geraakt, zodat diersoorten uitsterven.
- Dat er genoeg soorten bomen zijn in een bos, liefst van al inheems, zodat er veel verschillende soorten dieren kunnen leven.
- ...

Spel

Een duidelijke speluitleg is heel belangrijk voor dit spel. Om het voor de leerlingen niet te ingewikkeld te maken, kiezen we voor ja/nee antwoorden. De overkoepelende vraag is telkens 'ben ik akkoord?'

De leerkracht zorgt dat er een duidelijke afbakening is van 2 'kampen' tegenover elkaar:

- 'JA-kamp = Ja, ik ben akkoord!
- 'NEE-kamp = Nee, ik ben niet akkoord!

Bij een stelling wordt er telkens een onderscheid gemaakt tussen de 3 verschillende domeinen:

1. Voor de mens → Wat vind ik / de ander belangrijk of waardevol?
2. Voor de natuur → Wat is voor het planten en dierenrijk belangrijk?
3. Voor de bedrijven → Zouden de bedrijven hier winst/verlies door hebben?

De leerkracht /bosbeheerder leest luidop een stelling voor/hangt ze op bord en steekt tegelijkertijd het domeinkaartje in de lucht. Zo zien de leerlingen duidelijk wanneer de stelling gaat over de mensen/de natuur of de bedrijven. Op die manier worden de verschillende functies van het bos extra duidelijk voor de leerlingen.

Eenmaal de leerkracht/bosbeheerder een stelling geeft, mogen de leerlingen een kant kiezen. Daarna kunnen ze proberen om de leerlingen in het andere kamp te overtuigen van hun gelijk. Geraakt iemand overtuigd omdat een leerling aan de overkant een goed argument gaf, dan mag die persoon nog van kant veranderen!

Tijdens de argumentatie van de leerlingen, stelt de leerkracht/bosbeheerder gericht bijvragen die de link leggen naar tijd en ruimte.

Voorbeeld:

- *Denk je dat dit altijd zo zal zijn? Hoe was het vroeger?*
- *Zou dit overal ter wereld het geval zijn?*

Stellingen (maak zelf een selectie)

Enkel bij de 'moeilijke' stellingen wordt wat achtergrondinformatie gegeven, maar het blijft belangrijk dat de inhoud door de leerlingen zelf wordt aangehaald.

1. Het is goed dat er dood hout in het bos achterblijft

- **Voor de mens**
- **Voor de natuur**
- **Voor de bedrijven**

Voorbeeld: Dood hout in het bos is goed voor de natuur (heel veel diertjes leven in dood hout), maar heeft geen economische waarde voor de mens. Dood hout kan immers niet meer als brandstof worden gebruikt. Voor de mensen zelf kan dood hout enerzijds griezelig ogen, maar anderzijds ook zorgen voor een mooi arsenaal aan paddenstoelen...

2. Het is goed om de dieren uit het bos eten te geven, zo worden ze tam.

Worden dieren gevoed, dan verleren ze na verloop van tijd hoe ze zelf voedsel moeten verzamelen. Bovendien vergeten sommige dieren dan een 'wintervoorraad' in te slaan. Bovendien zijn tamme dieren sneller slachtoffer van jacht of verkeersongevallen. Voor de mensen is dit leuk, want dan kunnen ze de dieren van dichtbij bekijken. Soms is het moeilijk in te schatten bij dieren of ze tam of ziek zijn (bijvoorbeeld hondsdolheid bij vossen). Bovendien kan een bijtwonde

van een dier ook voor de mens ernstige ziektes veroorzaken. Voor sommige bedrijven (bijvoorbeeld een verhuurbedrijf van kajaks) kan het een manier zijn om mensen te lokken...

- 3. Als we een bos planten is het goed dat we kiezen voor eenzelfde soort boom omdat die bijvoorbeeld goed is voor papier of meubels van te maken.**

Natuurlijke bossen en oerbossen hebben een grote variatie in planten- en boomsoorten, en daardoor heel veel verschillende diersoorten. Onder druk van de papierindustrie worden deze bossen en hun biodiversiteit bedreigd. Vooral in Canada, Finland en in Indonesië, worden deze bossen aangetast. Langzaam maar zeker maken de natuurlijke bossen plaats voor productiebossen met monoculturen. 'Monocultuur' betekent dat er in het bos nog slechts één soort boom voorkomt. Monoculturen zijn uitstekend geschikt voor de papierindustrie, maar de variëteit in flora en fauna is er erg schraal.

- 4. Het is goed om in elk bos een speelzone te voorzien.**

Denk aan: geluidshinder, broedgebied... tov horeca-bedrijven, amusement in het bos.

- 5. Het is goed dat bossen toegankelijk zijn voor wandelaars en fietsers.**

- 6. Het is goed dat jagers op everzwijnen mogen jagen.**

- 7. Het is goed dat er zoveel privébossen zijn met plakkaatjes van 'verboden toegang'**

- 8. Het is goed dat ons hout uit Indonesië of Zuid-Amerika komt, daar hebben ze nog meer bossen dan bij ons.**

Link met transport, de mensen daar, de onteigening van inheemse stammen, de erosie die optreedt bij doorgedreven bosexploitatie, het heraanplanten van mono-culturen, de winstgevende bedrijven...

- 9. Het is goed dat wij kiezen voor FSC/PEFC- hout of papier, in plaats van gewoon hout of papier.**

FSC en PEFC zijn beide labels die garant staan voor een duurzaam bosbeheer. Koop je papier met het FSC-label, dan heeft men doorheen het volledige traject van het papier/hout rekening gehouden met het welzijn van mensen, natuur en economie.

10. Het is goed de bomen zo dicht mogelijk bij elkaar te planten, zo kunnen er veel bomen op een kleine oppervlakte.

11. Een bos waar de bomen op rijtjes staan is beter dan een 'verwilderd' bos.

12. Het is goed om een grote, brede, verharde weg dwars door een bos aan te leggen, zo kan je er gemakkelijk doorheen.

Versnippering die zorgt voor uitsterven van soorten, gemak voor de mens (transport), auto-excursies worden mogelijk, exploitatie wordt gemakkelijker, zo moeten we de plantjes niet 'vertrappelen' op de paadjes, ...

13. Alle dieren en planten zijn welkom, ook al horen ze eigenlijk niet in onze bossen thuis. (Exoten hebben weinig concurrentie en kunnen nogal snel overwoekeren, zoals bijv. de muskusrat, de exotische lieveheersbeestjes, Japanse Duizenknoop, Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik...)

Een bosecosysteem waarvan de basis gevormd wordt door inheemse boomsoorten is stabiel en dan een bos waarin uitheemse boomsoorten overheersen. Inheemse boomsoorten zijn immers veel beter aangepast aan ons klimaat en onze bodemomstandigheden. Bovendien dragen inheemse bomen meer bij aan de biodiversiteit, omdat er een groot aantal dier- en plantensoorten aan gebonden zijn (bron: vbv, zie onderaan).

14. Het is goed om de oude, dikke bomen uit het bos om te hakken, in plaats van de jonge boompjes.

Het uitdunnen van bossen is voor een duurzaam bosbeheer belangrijk. Bij een dunning worden een aantal bomen gekapt of geveld en deze houtoogst levert meestal wat centen op. De overblijvende, goede bomen krijgen daardoor meer groeiruimte, waardoor de economische kwaliteit en de stabiliteit van je bos verbetert. Bovendien brengt een dunning ook licht op de bodem. Hiermee ontstaat ruimte voor verjonging, voor kruiden en struiken, en voor de op licht en warmte gestelde diersoorten (bron: vbv, zie onderaan).

15. Het is goed om in de herfst in de buurt op paddenstoelenjacht te gaan en de eetbare paddenstoelen klaar te maken. (En wat met konijnenjacht?)

Integratie EDO:

Enkele belangrijke aspecten van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling zijn de 'nieuwe kennis' en 'waardenontwikkeling'. Tijdens dit spel wordt de blik van de jongere verruimd door te gaan nadenken vanuit verschillende perspectieven. Er wordt gepoogd om een 'totaalbeeld' te creëren, door zowel het belang voor de mens, de natuur als de economie te schetsen, en dit gekaderd in een tijds- en

ruimteperspectief. Op die manier maken de jongeren kennis met de huidige belangenconflicten uit onze complexe samenleving.

Naast deze '**nieuwe kennis**' willen we ook het **waardenaspect** benadrukken. Willen we jongeren immers aanzetten tot **actie**, dan heeft het geen zin om hen waarden en normen op te leggen. Iedereen bepaalt zelf wat voor hem/haar waardevol is. Enkel van vanuit de eigen waarden, zal men willen handelen.

Bronnen:

- Dit BosStellingenSpel is gebaseerd op een stellingenspel uit de publicatie 'Samen op weg: duurzame ontwikkeling in een natuurexcursie' van het CVN voor natuurgidsen: <http://issuu.com/ivnnederland/docs/samenopweg>
- Voor achtergrondinformatie over duurzaam bosbeheer werd deze publicatie van de VBV geraadpleegd: http://www.vbv.be/publicaties/nme_brochure10tipsduurzaambosbeheer.pdf

Gelinkte activiteiten en leerdoelen:

- Dit BosStellingenSpel maakt deel uit van de 'Naverwerking van BosStratEgos' (3de graad, levende natuur)